

Laudacja z okazji uhonorowania prof. dr. hab. Artura Blaima Nagrodą Naukową Miasta
Gdańska im. Jana Heweliusza

Artur Blaim – Laureat Nagrody Naukowej Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza w kategorii nauk humanistycznych i społecznych za rok 2023 – urodził się 14 listopada 1950 roku w Lublinie. W roku 1964 ukończył szkołę podstawową nr 6 w Lublinie, po 4 latach I liceum ogólnokształcące im. Stanisława Staszica w Lublinie, a w roku 1974 studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej po obronie pracy magisterskiej zatytułowanej *The Radicalism of Utopia* przygotowanej pod opieką prof. Henryka Zinsa. Cztery lata później uzyskał stopień naukowy doktora na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej po obronie rozprawy *The Poetics of English Literary Utopia 1516–1700* napisanej pod kierunkiem prof. Róży Jabłkowskiej z Uniwersytetu Warszawskiego i prof. Andrzeja Zgorzelskiego z Uniwersytetu Gdańskiego (UG). W latach 1983–1984 odbył studia postdoktoranckie w Goldsmiths College, University of London w Wielkiej Brytanii. Na podstawie opublikowanej w 1987 roku książki zatytułowanej *Failed Dynamics. The English Robinsonade of the 18th Century* otrzymał – w 1988 roku – stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Wydana w 1997 roku książka zatytułowana *Aesthetic Objects and Blueprints: English Utopias of the Enlightenment* była podstawą nadania Laureatowi – w 1997 roku – tytułu naukowego profesora nauk humanistycznych.

Na piątym roku studiów Laureat rozpoczął pracę w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS), gdzie wspinał się na kolejne szczeble kariery akademickiej. Od 2008 roku – nie zrywając kontaktów z UMCS – zaangażowany jest jako profesor zwyczajny/profesor w Zakładzie Translatoryki Anglistycznej,

wchodzącym w skład Instytutu Anglistyki i Amerykanistyki na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego. Od 2013 roku kieruje Zespołem Badań nad Przekładem Literatury Dawnej na Wydziale Filologicznym UG.

Laureat był stypendystą The British Council, Fundacji Fulbrighta, Fundacji Kościuszkowskiej i Universität Siegen oraz profesorem wizytującym i gościnnym wykładowcą w uniwersytetach w Wielkiej Brytanii, USA, Republice Federalnej Niemiec oraz we Włoszech.

Zainteresowania naukowe prof. A. Blaima mieszczą się w problematyce utopii w literaturze, kulturze i życiu społecznym. Ranga i znaczenie tej problematyki nieustannie rośnie od opublikowania w 1516 roku dzieła Thomasa More'a znanego jako „Utopia” oraz pojawienia się w XVIII wieku przeciwstawnych idei dystopii, o czym świadczą powstałe w późniejszym okresie traktaty filozoficzne i polityczne, dzieła klasyki literackiej, czy współczesne dokonania w różnych obszarach kultury, literatury młodzieżowej, *science fiction* i nowych mediów.

Dokonania naukowe Laureata wpisują się w ten szeroki horyzont, a szczególne znaczenie mają Jego badania nad literacką utopią i będącą jej przeciwieństwem dystopią. Od początku lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku był On jednym z pionierów badań nad utopią w kulturze angielskiej wprowadzając jako pierwszy wschodnioeuropejskie teorie i metodologie do rozważań nad poetyką anglojęzycznego dyskursu utopijnego. Jego zainteresowania obejmują także zagadnienia teoretyczno-literackie – początkowo w kręgu strukturalizmu i semiotyki, a później empirycznej teorii literatury nawiązującej do założeń radykalnego konstruktywizmu.

Dorobek publikacyjny Laureata obejmuje ponad sto pozycji, w tym książki autorskie w liczbie ośmiu, monografie źródłowe, książki redagowane i współredagowane oraz studia w pracach zbiorowych i czasopismach naukowych, jak również działalność translatorską i recenzyjną. W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku Jego publikacje

ukazywały się w wydawnictwach UMCS i UG, jak również we francuskich, brytyjskich, amerykańskich i międzynarodowych periodykach naukowych (takich jak *Moreana*, *Poetics*, *Utopian Studies*, *Essays in Poetics*, *Russian Literature*, *Studies on Voltaire and the Eighteenth Century*). Po roku 2000 jego książki autorskie i współredagowane prace zbiorowe ukazują się przede wszystkim w wydawnictwach międzynarodowych. Oprócz wcześniej wymienionych, szczególnie wartościowe są opracowania Jego autorstwa zatytułowane: *Robinson Crusoe and His Doubles* (2016) i *Utopian Visions and Revisions* (2017) – upowszechnione przez wydawnictwo Peter Lang. Prof. Blaim jest redaktorem naukowym dwóch serii wydawniczych – zagranicznej i krajowej – w ramach których wydano w sumie 24 monografie. Na uwagę zasługują ostatnio opublikowane przez Wydawnictwo UG pozycje w serii *Bibliotheca Utopiana*: „Angielska Utopia literacka okresu Oświecenia, Antologia” (2018) i „Simon Berington. Pamiętniki Gaudentia di Lucca” (2018) pod współredakcją Laureata.

Sukcesywnie wydawane pozycje książkowe oraz inne publikacje Laureata skupiają się na radykalnej reinterpretacji znaczeń Utopii More’a, aspektach gatunkowych wczesnych utopii angielskich, później angielskich robinsonad XVIII wieku i ich związkach z formami literatury podróżniczej. Jego często recenzowana i cytowana książka *Gazing in Useless Wonder. English Utopian Fictions 1516–1800* opublikowana w Oksfordzie w serii *Ralahine Utopian Studies*, w ramach której wydawane są najważniejsze monografie z tej dziedziny, jest pierwszą na świecie monografią omawiającą całościowo ewolucję dyskursu utopijnego w okresie wczesnonowożytnym. W ostatnich latach Laureat podejmował problematykę funkcjonowania elementów dyskursu utopijnego w zjawiskach kulturowych z pogranicza zainteresowań literackich i politologicznych.

Istotnym przyczynkiem do sukcesów prof. A. Blaima jest szeroka współpraca naukowa widoczna we wspólnych przedsięwzięciach badawczych i wydawniczych. Od 2021 roku kieruje On prestiżowym 5-cio letnim projektem zatytułowanym „Kanon światowej literatury

utopijnej w polskim przekładzie” – finansowanym w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki – który obejmuje tłumaczenie na język polski oraz naukowe opracowanie i opublikowanie w dziewiętnastu tomach trzydziestu siedmiu najważniejszych europejskich i amerykańskich dzieł utopijnych powstałych od XVII do początku XX wieku. Pod Jego kierownictwem powstaje więc pierwsza na świecie internetowa i książkowa baza tłumaczonych z pięciu języków dzieł dotyczących utopijnych wizji idealnych społeczeństw i ich konfrontacji z dystopiami, która umożliwi rozwinięcie praktykowanych dotychczas w bardzo ograniczonym zakresie komparatywnych badań nad dyskursem utopijnym.

W 1999 roku Laureat aktywnie uczestniczył w reaktywacji skupiającego obecnie kilkuset członków międzynarodowego towarzystwa naukowego Utopian Studies Society/Europe, a od 14 lat zasiada w zarządzie tego towarzystwa naukowego. Współorganizował dwie konferencje Utopian Studies Society/Europe: w 2010 w Lublinie i w 2017 roku w Gdańsku wraz z Uniwersytetem Gdańskim i Europejskim Centrum Solidarności. Konferencja w Gdańsku odbyła się pod hasłem *Solidarity and Utopia* i zgromadziła uczestników z całego świata.

W 2019 roku prof. A. Blaim został uhonorowany wyborem do prestiżowej *Academy of Europe* z siedzibą w Londynie, a w 2000 roku odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Za osiągnięcia naukowe został wyróżniony Nagrodą Ministra Edukacji Narodowej (1988) oraz nagrodą indywidualną I stopnia Rektora UG (2018).

Profesor A. Blaim jest uznanym w kraju i w skali międzynarodowej autorytetem w problematyce poznawczych, kulturowych i społecznych aspektów utopii i dystopii. Uczestniczy szeroko w międzynarodowej wymianie idei, wiedzy i doświadczeń z zakresu badania utopii i dystopii. Jest autorem wielu opracowań z tego zakresu, a nade wszystko inicjatorem pionierskiego podejścia do kreowania utopijnych modeli w literaturze i kulturze oraz relacjach społecznych. Jego twórczość znacząco poszerza możliwości analizy

mechanizmów funkcjonowania i współistnienia państw i społeczeństw, a działalność badawcza i akademicka podnosi rangę i znaczenie pomorskiego ośrodka naukowego i Uniwersytetu Gdańskiego. Wpisuje się On godnie w panteon uznanych uczonych Gdańska i regionu.

Znamienite osiągnięcie badawcze oraz zaangażowanie w działalność akademicką i organizacyjną w pełni uzasadniają uhonorowanie prof. Artura Blaima Nagrodą Naukową Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza za: wybitne osiągnięcia naukowe w badaniach konstrukcji i sposobów funkcjonowania utopijnych modeli świata w literaturze, kulturze i życiu społecznym.

To uhonorowanie jest docenieniem nieprzemijających osiągnięć naukowych Laureata oraz podziękowaniem za wkład w rozwój pomorskiego ośrodka naukowego i podnoszenie prestiżu Uniwersytetu Gdańskiego i naszego 1000–letniego Miasta Gdańska.

Gdańsk, dnia 29 stycznia 2024 roku

Prof. dr hab. inż. Jerzy Błażejowski

Prezes Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, przewodniczący kapituły